

Öppna jämförelser 2021

– Våld i nära relationer

Socialtjänsten har en viktig roll i att erbjuda hjälp och stöd till våldsutsatta. Covid-19 har inneburit en stor påfrestning för samhället, och det har funnits en oro att redan utsatta grupper blivit än mer utsatta. I årets öppna jämförelser lyfts resultat från indikatorer där en positiv utveckling skett under det senaste året/åren. Allt fler kommuner erbjuder stödsamtal till våldsutövare för att våldsutövandet ska upphöra, har en aktuell skriftlig rutin för att säkra skolgången för barn som bor i skyddat boende samt använder resultat från systematisk uppföljning för verksamhetsutveckling.

En del av resultaten för årets öppna jämförelser ligger dock lägre än föregående år, exempelvis vissa indikatorer som rör uppdatering av rutiner/överenskommelser och utbildning till handläggare. Utifrån skriftliga kommentarer i enkäten kan det bland annat bero på att en del kommuner inte har kunnat prioritera det i arbetet under pandemin och att utbildningar har blivit inställda.

Årets resultat visar att:

- Allt fler kommuner erbjuder stödsamtal till vuxna våldsutövare för att våldsutövandet ska upphöra. 74 procent av kommunerna erbjuder stödsamtal *med* biståndsbeslut till våldsutövande kvinnor respektive till våldsutövande män. Det är en ökning på 1–2 procentenheter från föregående år.
- Det är även fler kommuner som erbjuder stödsamtal *utan* biståndsbeslut, 61 procent av kommunerna till våldsutövande kvinnor och 62 procent till våldsutövande män. Det är en ökning på 1–3 procentenheter från föregående år.
- Det är fler kommuner, 24 procent, som har en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende. Det är en ökning med tre procentenheter från föregående år.
- Det är 13 procent av kommunerna som uppger att de inom området våld i nära relationer systematiskt följt upp resultaten av insatser till enskilda vuxna, sammanställt dem på gruppnivå och använt resultaten för verksamhetsutveckling. Resultatet skiljer sig inte från föregående år, men har totalt ökat med fem procentenheter sedan 2019.

Fler kommuner erbjuder stödsamtal för att våldsutövandet ska upphöra

Insatser som riktar sig till personer som utövat våld är en viktig del i arbetet med att förebygga och bekämpa våld i nära relationer. I detta sammanhang har socialtjänsten ett ansvar för att ta ett helhetsgrepp om frågan och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver [1]. Socialnämnden bör kunna erbjuda våldsutövare insatser som syftar till att de förändrar sitt beteende och upphör med att utöva våld. Dessa insatser bör genomföras med beaktandet av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta vuxna och barn samt barn som bevittnat våld¹.

Behandling av personer som utövat våld kan vara ett verksamt medel för att förebygga och motverka våld [2]. I de fall rådgivning övergår till någon form av behandling inom socialtjänsten ska det fattas ett beslut om detta. Såväl beslutet som den utredning som föregått beslutet ska dokumenteras [3].

För att förhindra att personer som utövat våld avstår från stödsamtal, är det viktigt att det även kan erbjudas utan biståndsbeslut. Information och rådgivning som ges enskilt eller i grupp omfattas inte av dokumentationsskyldighet [4].

Årets resultat på riksnivå visar att fler kommuner erbjuder stödsamtal till vuxna som utövar våld mot närstående, för att våldsutövandet ska upphöra. När det gäller stödsamtal *med* biståndsbeslut, erbjuder 74 procent av kommunerna det till våldsutövande kvinnor respektive till våldsutövande män. Det är en ökning på en till två procentenheter från föregående år, men totalt en ökning med 10–12 procentenheter sedan 2019. När det gäller stödsamtal *utan* biståndsbeslut, erbjuder 61 procent av kommunerna det till våldsutövande kvinnor och 62 procent av kommunerna det till våldsutövande män. Det är en ökning med tre procentenheter från föregående år när det gäller våldsutövande kvinnor och en procentenhet när det gäller våldsutövande män. Totalt är det en ökning på fem till sex procentenheter sedan 2019, se tabell 1.

Tabell 1. Erbjuder stödsamtal till vuxna som utövat våld mot närstående för att våldsutövandet ska upphöra, 2019–2021

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, procent, riket

Indikator	2019	2020	2021
Erbjuder stödsamtal <i>med</i> biståndsbeslut till: - kvinnor som utövat våld mot närstående	64	73	74
Erbjuder stödsamtal <i>med</i> biståndsbeslut till: - män som utövat våld mot närstående	62	72	74
Erbjuder stödsamtal <i>utan</i> biståndsbeslut till: - kvinnor som utövat våld mot närstående	55	58	61
Erbjuder stödsamtal <i>utan</i> biståndsbeslut till: - män som utövat våld mot närstående	57	61	62

Källa: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2019, 2020, 2021 Socialstyrelsen.

¹ Allmänna råd i 7 kap. SOSFS 2014:4.

Fler kommuner har en rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende

Barn som följer med en förälder till skyddat boende har skolplikt och rätt till fortsatt skolgång. I den turbulens som kan uppstå vid en hastig flytt från hemmet är ett barns behov av kontinuitet och normalitet i vardagen viktig och där fyller skolan med struktur, stimulans och kamrater en avgörande roll [5]. Hemkommunen har ett ansvar för att se till att barn som följer med en förälder till skyddat boende får gå i skolan. Ibland känner skolan inte till att barnet har flyttat till ett tillfälligt boende i en annan kommun, då måste socialtjänsten uppmärksamma detta för att se till att barnet får sin skolgång tillgodosedd [6]. Barnets hemkommun och vistelsekommun har ett gemensamt ansvar för att lösa barnets skolgång [5]. Skriftliga rutiner för hur personalen ska agera för att tillgodose barns skolgång är ett stöd för personalen.

Årets resultat på riksnivå visar att 24 procent av kommunerna har en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende. Jämförelser över tid visar att resultatet på riksnivå har ökat med tre procentenheter från föregående år, och med åtta procentenheter under de senaste sex åren, se tabell 2.

Tabell 2. Aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende 2016–2021

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, procent, riket

Indikator	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aktuell rutin för att säkra skolgång för barn i skyddat boende	16	14	15	22	21	24

Källa: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 Socialstyrelsen.

Utifrån en kommungruppsindelning baserad på invånarantal visar resultaten att det är vanligast att ha en aktuell rutin bland större kommuner med ett invånarantal på 200 000 invånare eller fler (59 procent). Det är minst vanligt bland kommuner med ett invånarantal på 0 – 15 000 invånare (15 procent).

Systematisk uppföljning – en outnyttjad möjlighet för verksamhetsutveckling

Systematisk uppföljning innebär att löpande beskriva och mäta enskilda klienters problem och behov, insatser och resultat samt att sammanställa informationen på gruppnivå i syfte att utveckla och förbättra verksamheten [7]. När uppgifter från systematisk uppföljning på individuell nivå sammanställs ger det en mängd kunskaper om en verksamhet. Om en verksamhet följer upp alla delar i ärendeprocessen genereras kunskap om verksamhetens målgrupper, vilka insatser som använts och resultat av dessa insatser. Det är också möjligt att få kunskap om huruvida insatserna svarar mot de behov som finns och hur klienterna uppfattar

insatserna som de har fått. Systematisk uppföljning är en del i att arbeta kunskapsbaserat.

Årets resultat på riksnivå visar att det fortfarande är relativt få kommuner, 13 procent, som uppger att de systematiskt följt upp resultaten av insatser till enskilda vuxna, sammanställt dem på gruppnivå och använt sammanställningen för att utveckla verksamheten. Resultatet skiljer sig inte från föregående år, men har totalt ökat med fem procentenheter sedan 2019, se tabell 3.

Tabell 3. Använt resultat från systematisk uppföljning för att utveckla verksamheten – Våld i nära relationer (vuxna) 2016–2021

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, procent, riket

Indikator	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Använt resultat från systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling	11	9	10	8	13	13

Källa: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har tagit fram olika kunskaps- och metodstöd som kan användas för att göra systematiska uppföljningar på kommunal och regional nivå. Det finns även verktyg för systematisk uppföljning som kan underlätta analysen av klientarbetet i den egna verksamheten och är en del i det bredare stödet för systematisk uppföljning och en kunskapsbaserad socialtjänst. SU-verktygen finns tillgängliga på Socialstyrelsens utbildningsportal. För mer information om olika stöd för systematisk uppföljning, se: [Kunskapsguiden.se/SU-stod](https://www.kunskapsguiden.se/SU-stod).

Referenser

1. Proposition 2006/07:38. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.
2. Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen; 2020.
3. Proposition 2004/05:39. Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.
4. Proposition 1996/97:124. Ändring i socialtjänstlagen.
5. Fristad från våld – en vägledning om skyddat boende. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013.
6. Våld – handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen; 2016.
7. Systematisk uppföljning – beskrivning och exempel. Stockholm: Socialstyrelsen; 2014.

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är att bidra till verksamhetsförbättring som kommer de enskilda till gagn. Indikatorerna möjliggör en jämförelse av kvaliteten inom socialtjänsten och utgör därmed ett verktyg för kommuner att följa upp, analysera och utveckla sina verksamheter. Resultaten riktar sig främst till chefer och verksamhetsutvecklare i kommunerna.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård 2021, Socialstyrelsen.

Svarsfrekvens: 94 procent av kommunerna besvarade enkätens generella del och 95 procent delenkäten Våld i nära relationer.

Mer information

Du hittar alla årets resultat i Excel-filen, redovisade för socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, samt på kommun-, läns- och riksnivå på Socialstyrelsens webbplats, se fliken Öppna jämförelser av våld i nära relationer:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/vald-i-nara-relationer/>

Indikatorer och mått beskrivs i Excel-filen. Insamlingsmetoden finner du i dokumentet Metodbeskrivning 2021.

Kontakt:

Jelena Corovic

Telefon: 075-247 30 00

E-post: jelena.corovic@socialstyrelsen.se